

Hep birlikte 'programlanmaktan kurtulanlar' kulübü kurmalıyız

Kadir İncesu

Çıtır Çıtır Felsefe dizisi, yalnızca çocuklar değil, yetişkinler tarafından da büyük keyif ve merakla okunuyor. Dizideki kitaplar, hem yalın dili hem de verdiği örneklerle dikkati çekiyor. Çizimler ise anlatılan konuyu bütünleyerek, özellikle çocukların hayal dünyalarını daha da zenginleştiriyor... Fransa'da 45. kitaba ulaşan dizinin ülkemizde Günışığı Kitaplığı tarafından satışı 1 milyonu aşan 29 kitabı yayımlandı. Kitaplarını, "Düşüncenin inşasında kullanılacak bir alet çantası," diye nitelendiren Brigitte Labbé ile İstanbul'da söyleştik.

» Türkiye'yi yakından tanıyor-sunuz burada kitaplarınıza ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'ye her gelişimde ve okurlarla buluştuğumda, büyük bir tazelenme yaşıyor, enerjiyle yükleniyor, yazmakla geçireceğim yeni bir yıl için "depoyu doldurmuş" oluyorum. Ama en önemlisi, çocukların felsefeye yönelik bu ilgisinin bize, onların düşünmeye, sorgulamaya, akıl yürütmeye, tartışmaya ne denli ihtiyaç ve istek duyduklarını göstermesi. Aynı şekilde biz yetişkinlerin de, hayatlarımızı ve dünyayı aydınlatmak için bu felsefi sorgulamayla yeniden bağ kurmaya ne denli ihtiyaç ve istek duyduğumuzu göstermesi.

» Çeşitli ülkelerde yayımlanan kitaplarınızla ilgili o ülkelerdeki yaklaşımlar hakkında neler söylemek istersiniz?

Çocuklar için, onlara derinden dokunan konular üzerine yazma şansına sahip olduğum bu süreçte, nereye gidersem gideyim, "farklı düşünceler" olarak tanımlayamayacağım, daha ziyade "evrensel" olarak niteleyeceğim, insanları birbirine bağlayan bir şeyle karşılaştım.

» Sizi bu kitap dizisini yazmaya yönelten duygular ve düşünceler neydi?

Beni felsefeye yakınlaştıran duyguyu, bugün rahatlıkla, "hapsedilme" olarak tanımlayabilirim: Başkaları tarafından programlanmış, bana ait olmayan bir hayatı yaşama hissi. Felsefeye kafa üstü daldığımda, bu hayatı, seçimlerimi, değerlerimi, inançlarımı sorgulayabildim ve -umarım!- yönümü biraz daha hakikate doğru çevirebildim. Beni yazmaya yönelten şeyse anne olmaktı. Çocukların adalet, haksızlık, ölüm, şiddet, savaş gibi konular üzerine sordukları soruları dinleyince, bunların son derece felsefi sorular olduklarını fark ediyorsunuz. Onlara gerçekten kulak verdiğinizde ve hazır cevaplara başvurmadığınızda, çocukların sorularla ilerlemeye bayıldıklarını görüyorsunuz: İlle de bir cevap beklemiyorlar, daha çok iletişim ve diyalog kurma peşindedir. Ben

Çıtır Çıtır Felsefe ile Türkiye'de 1 milyonun üzerinde satış rakamına ulaşan Brigitte Labbé, "Meselemiz çocuklara, içinde yüzdükleri kültürü ve dünyayı sorgulayacak, onlar üzerine kafa yormalarını sağlayacak araçları vermek olmalı. Onu ya benimsemeleri ya da aksine, büyük 'biz'den çıkmayı başarıp, yavaş yavaş bir 'ben' inşa edebilmeleri için" diyor

Brigitte Labbé

de çocuklara, yaşadıkları dünyayı yavaş yavaş sorgulayabilmeleri ve dönüşmek istedikleri insanı inşa edebilmeleri için birtakım aletler önermek istedim.

» Kitaplarınızın istediğiniz sonucu vermesi için önerileriniz var mı?

Diziyi pek çok yetişkin okuyor ve gitgide daha çok sayıda öğretmen, okullarında tartışma saatleri düzenlemek için bu kitaplardan yararlanıyor. Dizi, yetişkinlerin çocuklarla, her zaman girmeye cesaret edemedikleri konular üzerine de konuşmalarına yardımcı olacak bir arabulucu niteliğinde. Bu kitaplar için bir

kullanım kılavuzu vermemeyi tercih ederim, çünkü her çocuk, her yetişkin gibi benzersizdir ve her bir çocuğun, okuduğu "Çıtır Çıtır Felsefe" kitabını dilediği şekilde sahiplenmesini istiyorum.

» Bir tiyatro sanatçısıyla yaptığım söyleşide, "Bankacılık bölümünü bitirdim, bankada çalışmaya başladım. Baktım ailem benim için planlar yapmaya başlamış. 25 yaşından sonra üniversiteye yeniden başladım ve tiyatro bölümünü bitirdim. Yaşam zorunda bırakıldığım hayatı değil, yaşamak istediğim hayatı seçtim," demişti. Gençlerin kendi yaşamlarına, kendi düşüncelerine göre şekil vermeleri her yerde aynı şekilde gerçekleşmiyor maalesef... Ekonomik şartlar, aile yapısı ve daha pek çok detay etkili oluyor. Gençler, istemek ve gerçekleştirmek (başarmak) arasındaki o ince çizgiyi aşacak gücü nasıl bulacaklar? Özellikle gençler, üzerlerindeki baskıyı nasıl engelleyebilirler?

Inanılır gibi değil! Ben de size bu sanatçıyla aynı şeyi söyleyecektim! Onunla tanışmalı ve bir "programlanmaktan kurtulanlar" kulübü kurmalıyız. Ama hepimiz bunu yaşıyoruz, çünkü ancak insan grupları içinde insana dönüşüyoruz: Doğuyoruz, büyüyo-

ruz; bir aileyle bir evde, sokakta, semtte, kasabada ya da şehirde, ülkede yaşıyoruz. Bizden önce orada olanlarca tarafımıza aktarılan, adına "kültür" dediğimiz gelenekler, alışkanlıklar, inançlar ve değerler bütününe içine doğuyoruz. Bunu kimse engelleyemez. Demek ki, meselemiz "engellemek" değil; çocuklara, içinde yüzdükleri kültürü ve dünyayı sorgulayacak, onlar üzerine kafa yormalarını sağlayacak araçları vermek olmalı. Onu ya benimsemeleri ya da aksine, büyük "biz'den çıkmayı başarıp, yavaş yavaş bir "ben" inşa edebilmeleri için... Bu, hayat boyu uzanan bir yol demek...

» Kitaplarınızda sözünü ettiğiniz konuların okullarda ders programlarına dahil edilmesi de daha çok kişiye ulaşmak adına bir çözüm olabilir mi?

Ders programlarına girdiğinizde bir değerlendirme, notlama, ahkâm ve ödev sistemine de giriyorsunuz. Böyle bir şeyi istiyor muyuz? Böyle resmi bir çerçevede, hem ifade özgürlüğüne sahip hem de ahlaki yargılardan uzak felsefi tartışma alanlarını nasıl açabiliriz ki?

» Kitaplarınızı, ihtiyaç duyduğunda bir başvuru kaynağı olarak mı değerlendirmeliyiz? Ya da bir yaşam biçimi olarak mı içselleştirmeliyiz?

İkisinin de olmasını ümit ederim.

» Kitaplarınızla, okurlarınızın yaşamlarına bir şekilde dokundunuz. Yazdıklarınızın sizdeki etkileri ne oldu?

Umarım onlara, dediğiniz biçimde yardımınız dokunabilmiştir. Bana gelince, yazdığım şeylerin üzerimdeki etkisi on beş yıldır sürüyor. Felsefeye tanışmak ve "Çıtır Çıtır Felsefe" yoluyla çocuklara felsefeyi aktarabilmek hayatımı değiştirdi. Artık aynı insan, aynı kadın, aynı anne, aynı arkadaş, aynı vatandaş değilim.

» Çocukların düşünceleri temelinde aynı. Düşüncelerin değişiminin temelindeki etkenler nedir? Kültürler mi, kalıplaşmış düşünceler mi?

Evriken, yaşayan bir düşüncenin temelinde, "eleştirel akıl" yattığını düşünüyorum. Gerçeği düşünebilmek ve akıl, hiçbir zaman uyumayacak, boyun eğmeyecek, manipülasyona açık hale gelmeyecek şekilde ayık tutabilmek. Sürekli uyanık ve farkında olabilmek.

» Sorun, çocukların öğrendiklerini uygulayabilecekleri uygun ortam bulmaları. Bu konudaki önerileriniz?

Okullarda, kütüphanelerde, evde, her yerde tartışmalar düzenleyelim ve bu tartışmalarda, herkes bir değerinin fikirlerini ortaya koymasına, uslamalarına ve karşı uslamalarına, hiçbir yargı ve değerlendirmede bulunmadan kulak versin. Yetişkinler bu tartışmalara kendi cevaplarını katmadan, çocukları şu ya da bu şeyi düşünmeye itmeden, soruların akmasına izin verecek şekilde eşlik etsinler. Çünkü çocuklar, düşüncelerini özgürce dile getirebilecekleri söz alanlarına ihtiyaç duyarlar, bizler de bunu yaratalım.